

**Yritysten ja yrittäjien ottamien
vakuutusten verotus**

SISÄLLYS

Tämä vero-opas sisältää yleistä informaatiota sen laatimishetkellä voimassaolevasta Suomen lainsäädännöstä sekä oikeus- ja verotuskäytännöstä. Se ei ole täydellinen kuvaus lainsäädännöstä eikä oikeus- ja verotuskäytännöstä eikä ole tarkoitettu veroneuvonnaksi yksittäistapauksessa. Nordea Henkivakuutus Suomi Oy ei voi taata lainsäädännön tai oikeus- ja verotuskäytännön säilyvän saman sisältöisenä myös jatkossa. Tämän vuoksi vakuutuksen ottamista harkitsevan henkilön tai yrityksen on aina syytä itse varmistaa oman verotuksensa kannalta olennaiset seikat ja soveltuvat säännökset sekä vakuutuksen kirjanpito-kohtelu.

TIETOA VAKUUTUSTEN VEROTUKSESTA.....	3
1 RISKIVAKUUTUKSET.....	3
1.1 Vakuutusmaksu työnantajayrityksen verotuksessa.....	3
1.1.1 Vakuutettuna työntekijä ja edunsaajana yritys.....	3
1.1.2 Edunsaajana vakuutettu työntekijä tai tämän lähiomaiset.....	3
1.2 Henkivakuutusmaksu työntekijän ansiotulona.....	3
1.3 Yrityksen omistajalleen ottama riskivakuutus.....	4
1.4 Liikkeen- tai ammatinharjoittaja vakuutuksenottajana.....	4
1.5 Henkivakuutussuoritus verotuksessa.....	4
1.5.1 Yritys edunsaajana.....	4
1.5.2 Työntekijä edunsaajana.....	5
1.6 Edunsaajamääräyksen muutoksen verovaikutukset.....	5
2 ELÄKEVAKUUTUKSET.....	6
2.1 Yleistä eläkevakuutusmaksuista ja eläkeiästä.....	6
2.1.1 Eläkevakuutusmaksujen vuosittainen enimmäismäärä.....	6
2.1.2 Eläkkeen alkamisikä.....	6
2.2 Eläkevakuutukset työnantajayrityksen verotuksessa.....	7
2.2.1 Eläkevakuutusmaksujen vähennyskelpoisuus.....	7
2.2.2 Eläkevakuutusmaksujen jaksottaminen kirjanpidossa ja verotuksessa.....	7
2.2.3 Tilinpäätös ja työnantajan vuosi-ilmoitus.....	7
2.2.4 Henkivakuutusmaksut työnantajayrityksen verotuksessa.....	7
2.2.5 Eläkevakuutuksen takaisinostaminen.....	8
2.3 Eläkevakuutukset työntekijän verotuksessa.....	8
2.3.1 Eläkevakuutusmaksujen katsominen työntekijän ansiotuloksi.....	8
2.3.2 Eläkesäästöjen verotus.....	8
2.4 Yrityksen omistajalleen ottama eläkevakuutus.....	8
2.5 Liikkeen- tai ammatinharjoittaja vakuutuksenottajana.....	9
2.6 Henkivakuutuskorvauksen verotus.....	9
2.6.1 Vakuutuskorvauksen edunsaajana vakuutuksenottajayritys.....	9
2.6.2 Vakuutuskorvauksen edunsaajana muu kuin vakuutuksenottajayritys.....	9
2.7 Eläkevakuutuksen omistusoikeuden siirtäminen.....	10
2.7.1 Työnantajan ottaman eläkevakuutuksen siirtäminen työntekijälle.....	10
2.7.2 Yksityishenkilön ottaman eläkevakuutuksen siirtäminen työnantajalle.....	10
2.7.3 Työnantajan ottaman eläkevakuutuksen siirtäminen uudelle työnantajalle.....	10
3 SÄÄSTÖHENKIVAKUUTUKSET.....	11
3.1 Vakuutusmaksu verotuksessa.....	11
3.1.1 Työnantaja edunsaajana.....	11
3.1.2 Työntekijä edunsaajana.....	11
3.2 Vakuutussuoritus ja takaisinostoarvo verotuksessa.....	11

3.3	Edunsaajamääräyksen muutoksen ja omistusoikeuden siirtämisen verovaikutukset.....	12
4	KAPITALISAATIOSOPIMUKSET	13
4.1	Kapitalisaatiosopimuksen tulolähde.....	13
4.2	Kapitalisaatiosopimukseen maksetut maksut.....	13
4.2.1	Maksut, kun kapitalisaatiosopimus on henkilökohtaisen toiminnan tulolähde.....	13
4.2.2	Maksut, kun kapitalisaatiosopimus on elinkeinotoiminnan tulolähde	14
4.3	Sijoituskohteiden vaihdot kapitalisaatiosopimuksen sisällä.....	14
4.4	Kapitalisaatiosopimuksen tuotto ja tuoton jaksottaminen.....	14
4.4.1	...kun kapitalisaatiosopimus on henkilökohtaisen toiminnan tulolähde.....	14
4.4.2	...kun kapitalisaatiosopimus on elinkeinotoiminnan tulolähde	15
4.5	Kapitalisaatiosopimuksen takaisinosto	15
4.6	Kapitalisaatiosopimuksen arvonalentuminen.....	16
4.6.1	...kun kapitalisaatiosopimus on henkilökohtaisen toiminnan tulolähde.....	16
4.6.2	...kun kapitalisaatiosopimus on elinkeinotoiminnan tulolähde	16
4.7	Kapitalisaatiosopimuksen käsittely taseessa	16

TIETOA VAKUUTUSTEN VEROTUKSESTA

Tässä oppaassa käsitellään henkivakuutusten verotuksen pääsääntöjä yritysten ja yrittäjien näkökulmasta. Oppaan tiedot perustuvat 26.6.2019 voimassa olleeseen lainsäädäntöön sekä oikeus- ja verotuskäytäntöön. Vanhojen vakuutusten osalta kaikkia siirtymäsäännöksiä ei ole voitu selostaa. Tarkempia tietoja vakuutusten verotuksesta saatte esimerkiksi Nordea Henkivakuutus Suomi Oy:n Neuvonnasta. Nordeasta on saatavana myös erillinen yksityishenkilöille tarkoitettu vakuutusten verotusta käsittelevä vero-opas.

1 RISKIVAKUUTUKSET

Yritys voi ottaa työntekijälleen riskivakuutuksen esimerkiksi työntekijän kuoleman, vakavan sairauden, pysyvän työkyvyttömyyden, sekä tapaturmaisen kuoleman, pysyvän työkyvyttömyyden tai pysyvän haitan varalle. Edunsaajana voi olla turvasta riippuen vakuutettu työntekijä itse, muu taho kuten työntekijän omaiset tai yritys. Edunsaajamääräyksen valinnalla on merkitystä vakuutusmaksujen vähennyskelpoisuuden kannalta.

1.1 Vakuutusmaksu työnantajayrityksen verotuksessa

1.1.1 Vakuutettuna työntekijä ja edunsaajana yritys

Kuolemanvaraturvan, jossa vakuutettuna on työntekijä ja edunsaajana yritys, maksut ovat pääsääntöisesti verovähennyskelpoisia kuluja osakeyhtiölle ja osuuskunnalle edellyttäen, että vakuutetun työntekijän työpanoksella on osakeyhtiölle tai osuuskunnalle huomattava merkitys ja että maksuja ei suoriteta lyhyempänä aikana kuin vakuutusturvan voimassa pysyminen edellyttää jaettaessa maksut tasaisesti koko vakuutusajalle. Muissa yritysmuodoissa kuolemanvaraturvan vakuutusmaksuja ei voi vähentää, jos yritys on merkitty edunsaajaksi.

Muiden turvien (vakava sairaus, pysyvä työkyvyttömyys, tapaturmasta aiheutuva kuolema, pysyvä työkyvyttömyys tai pysyvä haitta) maksut on yleensä katsottu vähennyskelpoisiksi riippumatta siitä, onko edunsaajana yritys vai vakuutettu ja onko vakuutus veronalainen vai verovapaa etu vakuutetulle. Vakuutusturva ei saa kuitenkaan olla ylimitoitettu yrityksen liikevaihtoon ja muihin olosuhteisiin nähden.

1.1.2 Edunsaajana vakuutettu työntekijä tai tämän lähiomaiset

Riskivakuutuksen, jossa vakuutettuna on työntekijä, vakuutusmaksut ovat yritykselle pääsääntöisesti verovähennyskelpoisia silloin, kun vakuutuksen edunsaajana on vakuutettu työntekijä tai hänen tuloverolaisissa (TVL) tarkoitetut lähiomaisensa turvalajista riippumatta. TVL:ssa tarkoitettuja lähiomaisia ovat vakuutuksenottajan puoliso, suoraan ylenevässä tai alenevassa polvessa oleva perillinen, ottolapsi tai tämän rintaperillinen, tuloverolaisissa erityisesti määritelty kasvattilapsi tai puolison lapsi.

1.2 Henkivakuutusmaksu työntekijän ansiotulona

Työnantajan työntekijälleen ottaman kuolemanvaraturvan vakuutusmaksuja ei pääsääntöisesti katsota vakuutetun työntekijän veronalaiseksi ansiotuloksi. Jos vakuutusmaksulla kuitenkin korvataan palkanmaksua tai työntekijällä on mahdollisuus valita vakuutusmaksun ja rahapalkan välillä, vakuutusmaksu voidaan katsoa työntekijän veronalaiseksi ansiotuloksi.

Työnantajan ottamien muiden vapaaehtoisten riskivakuutusten (pl. vakavan sairauden turvalaji) vakuutusmaksuja ei yleensä katsota vakuutetun työntekijän veronalaiseksi tuloksi, jos vakuutukseen perustuvat edut

ovat tavanomaisia ja kohtuullisia, ja etu on otettu ainakin samaa työtä tekevälle työntekijäjoukolle, vaikkei vakuutus koskisikaan koko henkilökuntaa. Vakuutusta vakavan sairauden varalle ei katsota vakuutetun työntekijän veronalaiseksi tuloksi, jos vakuutus on otettu saman tasoisen koko henkilökunnalle ja vakuutuksesta saatava etu on tasoltaan kohtuullinen. Jos nämä edellytykset eivät täyty, vakuutusmaksu on veronalaista palkkatuloa.

Työnantajan maksaessa työntekijän itsensä ottamien vakuutusten maksuja ne katsotaan kokonaisuudessaan työntekijän veronalaiseksi ansiotuloksi.

1.3 Yrityksen omistajalleen ottama riskivakuutus

Riskivakuutuksen, jossa vakuutettuna ja edunsaajana on yrityksen omistaja tai tämän omainen, vakuutusmaksut ovat yleensä edellä kuvattujen yleisten säännösten mukaisesti verovähennyskelpoisia. Perusedellytys tällaisen vakuutuksen maksujen vähentämiseksi on, että vakuutettu tosiasiallisesti työskentelee yrityksessä ja vakuutusturva on otettu myös muille vastaavassa asemassa oleville työntekijöille. Vähentäminen ei välttämättä edellytä palkan maksamista eikä sitä, että yrityksessä työskentelisi muita työntekijöitä.

Jos vakuutusmaksut yhdessä omistajan tai tämän omaisen yrityksestä saamien muiden etujen kanssa ylittävät sen, mitä on pidettävä kohtuullisena, vähennysoikeus voidaan evätä esimerkiksi kohtuullisen määrän ylittävältä osalta. Jos etuus on saatu vain osakkuusaseman perusteella, esimerkiksi silloin, kun vastaavaa työtä tekevä ei-omistaja ei saa vastaavaa etua, peiteltyä osingonjakoa tai vähennyskelpotonta voitonjakoa koskevat säännökset voivat soveltua.

Koska vakuutusten verovähennyskelpoisuutta arvioidaan omistajan ja tämän omaisen yrityksestä saamien kokonaisuutena, jo ennen vakuutuksen tekemistä tulee selvittää myös ne muut seikat, joilla on merkitystä vakuutusmaksun vähennyskelpoisuutta ratkaistaessa. Näitä ovat muun muassa omistajan ja hänen lähipiiriinsä kuuluvien määräysvalta yrityksessä, omistajan yhtiöstä saamat kokonaisedut ja niiden kohtuullisuus ottaen huomioon muun muassa yrityksen koko, liikevaihto, vastaavasta työstä muille tai muualla maksettavat edut, vakuutetun työpanos ja kokemus sekä muiden työntekijöiden yhtiöstä saamat edut. On huomattava, että edellä mainitut kriteerit ovat vain esimerkkejä verotuksessa mahdollisesti käytettävistä arviointikriteereistä; luettelo ei siten ole tyhjentävä.

1.4 Liikkeen- tai ammatinharjoittaja vakuutuksenottajana

Jos yksityinen elinkeinonharjoittaja ottaa riskivakuutuksen, jossa hän itse, hänen puolisonsa tai hänen alle 14-vuotias lapsensa on vakuutettuna, vakuutusmaksu ei ole hänelle vähennyskelpoinen elinkeinotoiminnan menona. Poikkeuksena tähän ovat vapaaehtoiset tapaturmavakuutukset. Jos vakuutettuna puolestaan on elinkeinotoiminnassa työskentelevä TyEL-vakuutettu työntekijä, vakuutusmaksu on vähennyskelpoinen samoin edellytyksin kuin yhtiömuotoisenkin yrityksen ollessa vakuutuksenottajana.

1.5 Henkivakuutussuoritus verotuksessa

1.5.1 Yritys edunsaajana

Kun yritykselle maksetaan henkivakuutuksen perusteella kuolemantapauskorvaus, yrityksen veronalaiseksi elinkeinotuloksi luetaan vakuutussuoritus vähennettynä aikaisemmin yrityksen verotuksessa vähentämättömillä vakuutusmaksuilla. Muut yritykselle suoritettavat vakuutuskorvaukset ovat yleensä kokonaisuudessaan veronalaista elinkeinotuloa. Yritykselle maksettava vakuutussuoritus on elinkeinotulon verottamisesta anne-

tun lain periaatteiden mukaisesti sen tilikauden tuloa, jolloin vakuutustapahtuma, eli vakuutetun kuolema, on tapahtunut.

Jos kysymyksessä on yksityisen elinkeinonharjoittajan omistama vakuutus, jossa hän itse tai hänen puolisonsa tai alle 14-vuotias lapsensa on vakuutettuna, vakuutus katsotaan yksityishenkilön omistamaksi vakuutukseksi. Tällöin vakuutusasuoritusten verokohtelu määräytyy yksityishenkilön omistamaa henkivakuutusta koskevien säännösten mukaan. Näitä säännöksiä selostetaan tarkemmin Nordean Intrassa saatavilla olevassa yksityishenkilön ottamia vakuutuksia koskevassa vero-oppaassa.

1.5.2 Työntekijä edunsaajana

Kuolemantapauskorvaus on tuloverosta vapaata, jos se maksetaan kertakorvauksena vakuutetun lähiomaiselle tai kuolinpesälle. Tuloverolain 34 §:n 3 momentin 2 kohdassa tarkoitettuja vakuutetun lähiomaisia ovat aviopuoliso, suoraan ylenevässä tai alenevässä polvessa oleva perillinen, ottolapsi, ottolapsen rintaperillinen, kasvattilapsi tai puolison lapsi. Avopuolisoa ei katsota lähiomaiseksi, ellei puolisoilla ole tai ole ollut yhteistä lasta tai elleivät he ole aikaisemmin olleet avioliitossa keskenään. Avopuoliso voidaan kuitenkin aina erikseen nimetä vakuutuksen edunsaajaksi. Mikäli edunsaajien joukossa on ottolapsia, kasvattilapsia tai heidän perillisiä, kuolemantapaussumman verotuskohtelu tulee varmistaa erikseen.

Kuolemantapauskorvaus on perintöverotuksessa verotettavaa varallisuutta. Edunsaajina oleville, tuloverolain mukaisille vakuutetun lähiomaisille korvaus on kokonaan perintöverotettavaa vuodesta 2018 alkaen. Mikäli vakuutustapahtuma on sattunut ennen vuotta 2018, on korvaus kuitenkin perintöverosta vapaata siltä osin kuin kunkin edunsaajan tai perillisen saama samasta kuolemantapauksesta johtuva vakuutuskorvaus on enintään 35 000 euroa. Verovapaaseen enimmäismäärään lasketaan siten kaikki saman kuolemantapauksen johdosta eri vakuutuksista saadut korvaukset. Lesken ollessa edunsaajana verosta vapaata on puolet tai kuitenkin vähintään 35 000 euroa lesken edunsaajamääräyksen nojalla saamien vakuutuskorvausten yhteismäärästä. Verovapaan määrän ylittävä osa on perintöverotuksessa verotettavaa varallisuutta. Verotettavan perintöosuuden alaraja on 20 000 euroa.

Mikäli kuolemantapauskorvaus maksetaan edunsaajamääräyksen perusteella muulle kuin vakuutetun tuloverolain mukaiselle lähiomaiselle, se on saajalleen koko määrältään veronalaista pääomatuloa, ja tämän vuoksi perintöverosta vapaata.

Vakavan sairauden turvan, pysyvän työkyvyttömyyden turvan sekä tapaturmasta aiheutuvan pysyvän työkyvyttömyyden tai pysyvän haitan turvan perusteella maksettava kertakorvaus on vakuutetulle itselleen veroton.

1.6 Edunsaajamääräyksen muutoksen verovaikutukset

Jos kuolemantapauskorvauksen edunsaajana on ollut työnantajana toimiva osakeyhtiö, ei edunsaajamääräyksen muuttaminen yrityksen avainhenkilönä toimivan vakuutetun työntekijän tuloverolain mukaisten lähiomaisten hyväksi aiheuta mitään veroseuraamuksia. Jos maksut ovat olleet verotuksessa vähennyskelpoisia, myös jatkossa maksettavat vakuutusmaksut ovat vähennyskelpoisia, eikä niitä pääsääntöisesti lueta vakuutetun työntekijän veronalaiseksi ansiotuloksi.

2 ELÄKEVAKUUTUKSET

Työnantaja voi täydentää työntekijöidensä eläketurvaa vapaaehtoisella, henkivakuutusyhtiöstä järjestetyllä eläketurvalla. Tällainen vakuutusyhtiöstä järjestetty lisäeläketurva voi olla joko kollektiivinen tai yksilöllinen eläkevakuutus. Kaikki Nordea Henkivakuutuksen ylläpitämät eläkevakuutukset ovat yksilöllisiä eläkevakuutuksia (jäljempänä ”eläkevakuutuksia”). Tässä vero-oppaassa ei käsitellä lainkaan kollektiivisia eli ryhmäeläkevakuutuksia. Lähtökohtaisesti yritys tai elinkeinonharjoittaja voi järjestää vapaaehtoista eläketurvaa vain elinkeinotoiminnassaan työskenteleville työntekijöille, jotka on vakuutettu työntekijän eläkelain mukaisesti (TyEL-vakuutettu). Nordea Henkivakuutus on lopettanut eläkevakuutusten myynnin 1.1.2013, mutta ennen tätä otettuja eläkevakuutuksia on vakuutuskannassa vielä merkittävästi.

2.1 Yleistä eläkevakuutusmaksuista ja eläkeiästä

2.1.1 Eläkevakuutusmaksujen vuosittainen enimmäismäärä

Työnantaja voi lähtökohtaisesti maksaa työntekijälle ottamaansa eläkevakuutukseen maksuja 8 500 euroa vuodessa ilman, että maksut katsotaan työntekijän veronalaiseksi ansiotuloksi. Vakuutusmaksun määrä on kuitenkin suhteutettava työpanoksen arvoon.

Jos työnantajan maksama eläkevakuutusmaksu ylittää 8 500 euroa kalenterivuodessa, yrityksen tulee kaikissa tapauksissa käsitellä työntekijälle ottamansa eläkevakuutuksen vakuutusmaksuja (8 500 euroa ylittäviltä osin) työntekijän veronalaisena ansiotulona. Jos poikkeuksellisesti useampi kuin yksi työnantaja on ottanut verovelvolliselle eläkevakuutuksen, verovelvollisen tuloksi luetaan niihin maksettujen maksujen yhteismäärä 8 500 euroa ylittävältä osin.

Työntekijän itselleen ottaman eläkevakuutuksen vakuutusmaksujen verovähennyskelpoisuuden enimmäismäärä on 2 500 euroa kalenterivuodessa niissä tapauksissa, joissa työnantaja on verovuonna maksanut kyseiselle työntekijälle ottamansa eläkevakuutuksen maksuja. Muutoin verovähennyskelpoisuuden enimmäismäärä olisi 5 000 euroa vuodessa. Työntekijän yksityishenkilönä ottamien vakuutusten verotuksesta annetaan tarkemmin tietoja yksityishenkilön ottamia vakuutuksia koskevassa vero-oppaassa.

2.1.2 Eläkkeen alkamisikä

Eläkkeen varhaisimpaan mahdolliseen alkamisikään vaikuttaa se, milloin eläkevakuutussopimus on tehty sekä 18.9.2009–31.12.2012 avatuissa eläkevakuutuksissa lisäksi vakuutetun työntekijän eli eläkkeensaajan syntymävuosi.

Eläkkeen alkamisikä, kun sopimus on tehty 18.9.2009–31.12.2012	
<i>Syntymävuosi</i>	<i>Eläkeikä</i>
1957 tai aiemmin	63
1958–1961	64
1962–1972	65
1973–1984	66
1985–1997	67
1998 tai myöhemmin	68

Eläkkeen alkamisikä, kun sopimus on tehty ennen 18.9.2009	
<i>Sopimuksen tekohetki</i>	<i>Eläkeikä</i>
Sopimus on tehty viimeistään 30.9.1992	55
Sopimus on tehty 1.10.1992–23.6.1999	58
Sopimus on tehty 24.6.1999–5.5.2004	60
Sopimus on tehty 6.5.2004–17.9.2009	62

Jos eläkevakuutuksen alkamisikä on edellä mainittuja varhaisempi, vakuutusmaksut katsotaan kokonaisuudessaan vakuutetun työntekijän palkaksi.

2.2 Eläkevakuutukset työnantajayrityksen verotuksessa

2.2.1 Eläkevakuutusmaksujen vähennyskelpoisuus

Elinkeinotoiminnassa työskentelevien henkilöiden hyväksi maksetut vakuutusmaksut ovat lähtökohtaisesti työnantajayrityksen verotuksessa vähennyskelpoisia elinkeinotoiminnan menoina ilman euromääräistä ylärajaa samalla tavoin kuin yrityksessä työskentelevien henkilöiden palkat ja heistä johtuvat vakuutusmaksut sekä muut henkilöstökulut.

2.2.2 Eläkevakuutusmaksujen jaksottaminen kirjanpidossa ja verotuksessa

Työnantajayrityksen kirjanpidossa ja verotuksessa noudatettavat jaksotussäännökset ovat eläkevakuutusmaksujen osalta samat kuin muissakin maksuissa, joissa maksun suuruus määräytyy ajan kulumisen perusteella.

Lyhennetyllä maksuajalla tai muutoin poikkeuksellisesti, kuten kertamaksullisena, maksettavien eläkevakuutusmaksujen kirjaamisesta ja jaksottamisesta kannattaa tarvittaessa keskustella yrityksen käyttämän kirjanpidon ja verotuksen asiantuntijan kanssa. Esimerkiksi lyhennetyllä maksuajalla suoritettavat maksut on yleensä jaksotettava todelliselle vaikutusajalleen, kuitenkin enintään 10 vuodelle. Myös kertamaksullisen eläkevakuutuksen maksut ovat kuitenkin verovähennyskelpoisia edellä mainittujen säännösten mukaisesti.

Työnantajayritys ja vakuutusyhtiö sopivat vakuutukselle maksusuunnitelman, jonka mukaisesti vakuutusyhtiö laskuttaa vakuutusmaksut yritykseltä. Yleisin maksutapa on suoraveloitus. Maksusuunnitelma ei ole vakuutusyhtiön ja vakuutuksenottajayrityksen välisessä suhteessa sitova.

2.2.3 Tilinpäätös ja työnantajan vuosi-ilmoitus

Työnantajayrityksen työntekijälleen henkivakuutusyhtiöstä ottamaa eläkevakuutusta ei kirjata yrityksen taaseeseen eikä oteta elinkeinotoiminnan nettovarallisuuslaskelmassa huomioon muuta kuin kulueränä.

Työnantajan on ilmoitettava Verohallinnolle ne verovelvolliset, joille se on verovuonna maksanut eläkevakuutuksen maksuja, sekä tieto eläkevakuutusmaksujen kokonaismäärästä. Jos eläkevakuutuksen vakuutusmaksuja on maksettu yli 8 500 euroa kalenterivuodessa, työnantajan on käsiteltävä ylittävää osaa verovelvollisen työntekijän palkkana ja ilmoitettava se erikseen vuosi-ilmoituksessa. Eläkevakuutukseen liittyvän kuolemanvaravakuutuksen maksuosuutta ei ilmoiteta vuosi-ilmoituksella, ellei maksuja katsota työntekijän veronalaiseksi tuloksi. Tältä osin ks. kohdat 2.1.1 ja 2.3.1.

Lisäksi on noudatettava muita Verohallinnolle ilmoittamista koskevia säännöksiä. Esimerkiksi osakeyhtiöiden on liitettävä veroilmoitukseensa selvitys yli 10 % yhtiön osakekannasta omistavien osakkeenomistajien ja heidän omaistensa hyväksi maksetuista vakuutusmaksuista sekä muista heille maksetuista suorituksista. Jos osakkeenomistajia on 10 tai vähemmän, selvitysvelvollisuus kohdistuu kaikkiin osakkeenomistajiin.

2.2.4 Henkivakuutusmaksut työnantajayrityksen verotuksessa

Työntekijän hyväksi otettuun eläkevakuutukseen liittyvän henkivakuutuksen eli kuolemanvaraturvan vakuutusmaksut ovat yleensä vakuutuksen säästöaikana yritykselle vähennyskelpoisia elinkeinotoiminnan menoi-

na. Vähennyskelpoisuus ratkaistaan samojen säännösten mukaisesti kuin henkivakuutusmaksujen vähennyskelpoisuus muutoinkin.

2.2.5 Eläkevakuutuksen takaisinostaminen

Vakuutuksen omistavalla yrityksellä voi vakuutusehdoissa mainituin edellytyksin olla oikeus ennen sovitun eläkeiän alkamista lopettaa eläkevakuutus tai nostaa eläkevakuutussäästöt kokonaan tai osittain ilman vakuutetun tai edunsaajan suostumusta, ellei yritys ole antanut erillistä sitoumusta edunsaajamääräyksen voima-sapitämisestä (ns. peruuttamaton edunsaajamääräys). Jos yritys takaisinostaa eläkevakuutuksen, yritykselle maksetaan eläkevakuutuksen takaisinostoarvo, joka on yritykselle kokonaisuudessaan veronalaista elinkei-notuloa.

Liikkeen- tai ammatinharjoittajan ottamaan eläkevakuutukseen sovelletaan yksityishenkilön eläkevakuutuk-sen takaisinostoperusteita. Lain mukaan eläkevakuutus on mahdollista takaisinostaa vain vakuutetun vähin-tään vuoden kestäneen työttömyyden, pysyvän työkyvyttömyyden tai osatyökyvyttömyyden, puolison kuo-leman tai avioeron perusteella. Eläkevakuutuksen takaisinostoarvo on pääomatulona verotettavaa tuloa va-kuutetulle.

2.3 Eläkevakuutukset työntekijän verotuksessa

2.3.1 Eläkevakuutusmaksujen katsominen työntekijän ansiotuloksi

Työnantajan ottaman eläkevakuutuksen maksuista kunkin työntekijän veronalaiseksi ansiotuloksi luetaan pääsääntöisesti vain 8 500 euron rajan kalenterivuodessa ylittävä osuus. Vakuutusmaksun määrä tulee kui-tenkin aina suhteuttaa työntekijän työpanoksen arvoon.

Vakuutusmaksu voidaan katsoa kokonaisuudessaan työntekijän ansiotuloksi esimerkiksi silloin, kun vakuu-tusmaksulla on korvattu palkanmaksua tai kun työntekijällä on ollut valinnanmahdollisuus vakuutusmaksun ja rahapalkan välillä. Ansiotuloksi luetusta vakuutusmaksusta työnantajan tulee suorittaa työnantajan sosiaa-liturvamaksut ja toimittaa ennakonpidätys.

2.3.2 Eläkesäästöjen verotus

Yrityksen työntekijälleen ottaman eläkevakuutuksen perusteella maksettavat eläkesuoritukset ovat saajalleen eli työntekijälle veronalaista ansiotuloa. Vakuutusyhtiö toimittaa kaikista suoritettavista eläkkeistä ennakon-pidätyksen, ellei veroviranomaisten määräyksestä muuta johdu. Työntekijän tulee toimittaa vakuutusyhtiölle verokortti ennakonpidätystä varten.

2.4 Yrityksen omistajalleen ottama eläkevakuutus

Edellä esitettyjä, työnantajan työntekijälleen ottamaa eläkevakuutusta koskevia, periaatteita sovelletaan vas-taavasti vakuutukseen, jonka avoin yhtiö on ottanut yhtiömiehelleen, kommandiittiyhtiö vastuunalaiselle yhtiömiehelleen ja osakeyhtiö sellaiselle osakkaalleen, jota ei työntekijän eläkelain 7 §:n mukaan pidetä mainittua lakia sovellettaessa työsuhteessa olevana (YEL-vakuutettu).

Kun työnantajayrityksenä on osakeyhtiö, vakuutusmaksut saatetaan joissakin tapauksissa katsoa peiteltyksi osingonjaoksi. Tämä tulkinta voi tulla kyseeseen muun muassa silloin, kun osakkaan tai tämän omaisen yhti-öltä saamat edut kokonaisuutena ylittävät sen, mitä voidaan pitää kohtuullisena, ja/tai etuus on saatu osak-kuusaseman perusteella. Määriteltäessä osakkaan todellista ansiotasoa huomioon on otettava kaikki tämän

yhtiöstä nostamat palkka- ja muut etuudet. Etu saatetaan katsoa saaduksi osakkuusaseman perusteella esimerkiksi silloin, kun yrityksessä on osakkaan kanssa samoissa tehtävissä työskenteleviä ei-osakkaita, joille ei ole järjestetty vastaavia etuja. Peitelyä osingonjakoa koskevien säännösten soveltuminen kannattaa aina selvittää yrityksen käyttämän veroasiantuntijan kanssa.

Avoimen yhtiön ja kommandiittiyhtiön yhtiömiesten osalta kyseeseen voi vastaavasti tulla vähennyskelpoton voitonjako. Arviointi tapahtuu pääosin samoin kriteerein kuin osakeyhtiöidenkin kohdalla.

2.5 Liikkeen- tai ammatinharjoittaja vakuutuksenottajana

Liikkeen- tai ammatinharjoittajan (yksityinen elinkeinonharjoittaja) muulle työntekijälleen kuin puolisolleen tai alle 14-vuotiaalle lapselleen ottaman eläkevakuutuksen maksut ovat verovähennyskelpoisia vastaavalla tavalla kuin yhtiömuotoisellekin työnantajalle. Työntekijän tulee olla TyEL-vakuutettu.

Liikkeen- tai ammatinharjoittaja ei saa verotuksessa vähentää itselleen, puolisolleen tai alle 14-vuotiaalle lapselleen ottamiensa eläkevakuutusten maksuja elinkeinotoiminnan tai maatilatalouden menoina. Hän voi siten ottaa eläkevakuutuksen vain yksityishenkilönä, jolloin maksujen vähentämiseen sovelletaan niitä verosäännöksiä, jotka koskevat yksityishenkilöiden ottamia eläkevakuutuksia. Näitä säännöksiä selostetaan tarkemmin Nordeassa saatavilla olevassa vakuutuksia koskevassa yksityishenkilön vero-oppaassa.

2.6 Henkivakuutuskorvauksen verotus

Eläkevakuutukseen liitetyn henkivakuutuksen perusteella edunsaajalle maksetaan vakuutetun kuoltua henkivakuutussuoritus eli kuolemantapauskorvaus, joka kattaa eläkevakuutukseen kertyneet vakuutussäästöt sovitun mukaisesti joko osittain tai kokonaan.

2.6.1 Vakuutuskorvauksen edunsaajana vakuutuksenottajayritys

Jos kuolemantapauskorvaus maksetaan vakuutuksen omistavalle yritykselle edunsaajana, kuolemantapauskorvaus luetaan yrityksen veronalaiseksi tuloksi.

2.6.2 Vakuutuskorvauksen edunsaajana muu kuin vakuutuksenottajayritys

18.9.2009 tai sen jälkeen otettujen eläkevakuutusten perusteella maksettava kuolemantapauskorvaus on edunsaajille tai kuolinpesälle veronalaista pääomatuloa. Pääomatuloverolla vähennetty kuolemantapauskorvaus on edunsaajille perintöveron alaista.

Ennen 18.9.2009 otettujen eläkevakuutusten perusteella edunsaajina oleville, vakuutetun tuloverolain mukaisille lähiomaisille maksettava kuolemantapauskorvaus ei ole tuloverotuksessa verotettavaa varallisuutta, mutta se on koko määrältään perintöveron alaista. Jos näiden vakuutusten perusteella maksettava kuolemantapauskorvaus maksetaan edunsaajamääräyksen mukaisesti muulle kuin vakuutetun tuloverolain mukaisille lähiomaisille, se on koko määrältään veronalaista pääomatuloa ja pääomatuloverolla vähennetty vakuutuskorvaus on koko määrältään perintöveron alaista.

2.7 Eläkevakuutuksen omistusoikeuden siirtäminen

2.7.1 Työnantajan ottaman eläkevakuutuksen siirtäminen työntekijälle

Yrityksen ottaman eläkevakuutuksen omistusoikeus on mahdollista siirtää vakuutetulle itselleen. Vakuutettu voi itse jatkaa vakuutusmaksujen maksamista, mutta hän ei voi vähentää vakuutusmaksuja omassa verotuksessaan. Kyseisen eläkevakuutuksen perusteella aikanaan maksettava eläke on saajalleen ansiotuloa. Tämä johtuu vuoden 2005 alusta voimaantulleesta verouudistuksesta, jonka mukaan yksityishenkilöiden ottamat eläkevakuutukset ovat pääomatuloverotuksen piirissä, mutta työnantajan ottamat eläkevakuutukset kuuluvat ansiotuloverotuksen piiriin, eikä eriytettyssä verojärjestelmässä voida tehdä siirtoja eri verolajien välillä.

2.7.2 Yksityishenkilön ottaman eläkevakuutuksen siirtäminen työnantajalle

Yksityishenkilön ottaman eläkevakuutuksen omistusoikeus voidaan siirtää työnantajayritykselle. Jos työnantaja jatkaa vakuutusmaksujen maksamista, maksut katsotaan vakuutetun työntekijän ansiotuloksi koko määrältään. Kyseisen eläkevakuutuksen perusteella aikanaan maksettava eläke on saajalleen pääomatuloa. Edellä esitetty säännös työnantajan maksamien eläkevakuutusmaksujen katsomisesta työntekijän ansiotuloksi vain 8 500 euron ylittävältä osin koskee siis ainoastaan eläkevakuutuksia, jotka ovat alun perin työnantajan ottamia.

2.7.3 Työnantajan ottaman eläkevakuutuksen siirtäminen uudelle työnantajalle

Työnantajayrityksen työntekijänsä hyväksi ottama eläkevakuutus voidaan siirtää työntekijän uudelle työnantajalle. Tällainen vakuutuksen omistusoikeuden siirto ei vaikuta maksujen palkanluontoisuuteen eikä aikanaan vakuutuksen perusteella maksettavan eläkkeen verotukseen. Uusi työnantaja voi siis jatkaa vakuutusmaksujen maksamista edellä tässä luvussa esitettyjä säännöksiä noudattaen. Vähennyskelpoisuuden jatkuminen edellyttää, että omistusoikeuden siirto tehdään suoraan edelliseltä uudelle työnantajalle. Lisäksi siirron yhteydessä tulee joko selvittää, että edellisen työnantajan velvoitteet sitovat uutta työnantajaa sellaisenaan tai vaihtoehtoisesti työnantajien tulee sopia keskenään eläkevakuutuksen siirtämisestä sellaisenaan. Jos siirtolanteessa ei ole selvitetty, että edellisen työnantajan ottamat velvoitteet sitoisivat sellaisenaan uutta työnantajaa tai että työnantajat olisivat sopineet vakuutuksen siirtämisestä keskinäisellä sopimuksella, uuden työnantajan maksamat vakuutusmaksut katsotaan työntekijän palkaksi. Tällaisissa tilanteissa eläkevakuutusta ei siis katsota uuden työnantajan ottamaksi eläkevakuutukseksi.

3 SÄÄSTÖHENKIVAKUUTUKSET

Puhdas riskihenkivakuutus sisältää turvan vakuutetun kuoleman varalta. Henkivakuutus voidaan kuitenkin ottaa myös säästöhenkivakuutuksena, johon liittyy säästösumma ja johon voidaan liittää vakuutussäästöt sovitulta osin kattava kuolemanvaraturva. Työnantajan ottamassa säästöhenkivakuutuksessa, jossa työntekijä on vakuutettuna, edunsaajana voi olla joko työnantajayritys tai vakuutettu työntekijä.

3.1 Vakuutusmaksu verotuksessa

3.1.1 Työnantaja edunsaajana

Yrityksen ottaman säästöhenkivakuutuksen, jonka edunsaajaksi yritys merkitään, tulkitaan liittyvän yrityksen sijoitustoimintaan, joten säästöosan vakuutusmaksut eivät ole vähennyskelpoisia yritykselle.

Osakeyhtiömuotoisessa yrityksessä, jossa säästöhenkivakuutuksen edunsaajana on vakuutetun työnantajana toimiva osakeyhtiö, merkitään säästöhenkivakuutus lähtökohtaisesti yrityksen taseeseen varallisuudeksi ja se otetaan osakeyhtiön nettovarallisuuslaskelmassa huomioon varallisuutena.

Avoimessa yhtiössä ja kommandiittiyhtiössä nettovarallisuutta laskettaessa otetaan huomioon vain elinkeinotoimintaan kuuluva varallisuus. Se, kuuluvatko henkilöyhtiön tekemät sijoitukset sen elinkeinotoiminnan tulolähteeseen vai henkilökohtaiseen tulolähteeseen, ratkeaa tapauskohtaisesti.

3.1.2 Työntekijä edunsaajana

Jos työnantajayrityksen ottaman säästöhenkivakuutuksen edunsaajana on työntekijä, säästöosaan kohdistuvat vakuutusmaksut katsotaan työntekijän veronalaiseksi ansiotuloksi. Näin tulkitaan riippumatta siitä, onko työnantaja sitoutunut pitämään vakuutuksen edunsaajamääräyksen voimassa vai ei, eli onko kyseessä ns. peruuttamaton edunsaajamääräys vai ei. Työnantajayritys voi verotuksessa vähentää nämä vakuutusmaksut työntekijälle maksetun palkan tavoin, mutta palkaksi luettavasta osuudesta on lisäksi toimitettava ennakonpidätys ja maksettava palkan sivukulut.

3.2 Vakuutussuoritus ja takaisinostoarvo verotuksessa

Jos säästösumman edunsaajana on vakuutettu työntekijä, työnantajayrityksen työntekijälleen ottaman säästöhenkivakuutuksen perusteella vakuutetulle maksettavasta säästösummasta on tuloverolain nojalla veronalais-ta pääomatuloa vain tuoton osuus. Vakuutuksen tuottoa laskettaessa säästösummasta vähennetään vakuutetun ansiotuloksi luetut vakuutusmaksut, koska säästöosaan kohdistuneet vakuutusmaksut on verotettu työnteki-jän ansiotulona. Säästösumman tuotosta peritään pääomatulovero. Säästöhenkivakuutukseen liittyvän kuolemanvaraturvan perusteella maksettavan kuolemantapauskorvauksen verotuksesta ks. edellä kohta 1.5.

Kun säästöhenkivakuutuksen edunsaajana on työnantajayritys, on säästöhenkivakuutuksesta maksettava vakuutussuoritus yritykselle veronalaista tuloa. Veronalaisesta säästösummasta yritys voi vähentää ne vakuutusmaksut, joita yritys ei ole saanut verotuksessaan vähentää, eli veronalaista on käytännössä vakuutuksen tuotto.

Jos yritys irtisanoo säästöhenkivakuutuksen, jossa työntekijä on vakuutettuna, maksetaan takaisinostoarvo aina vakuutuksen omistajana olevalle yritykselle eikä vakuutuksen edunsaajana olevalle työntekijälle. Takai-

sinostoarvo on yritykselle veronalaista elinkeinotuloa vähennettynä aiemmin yrityksen verotuksessa vähentämättömillä vakuutusmaksuilla, eli veronalaista on käytännössä vakuutuksen tuotto.

Jos yritys haluaa luovuttaa takaisinostoarvon edunsaajana olevalle työntekijälle, katsotaan suoritus työntekijän veronalaiseksi ansiotuloksi. Tästä tulosta työnantajan on toimitettava ennakonpidätys ja maksettava palkan sivukulut. Takaisinostoarvon maksamista työntekijälle ei rinnasteta vakuutuksesta edunsaajamääräyksen perusteella tulevaan etuuteen, vaan verotuksellisesti kysymyksessä on työsuhteen perusteella saatu palkkatulo. Takaisinostoarvo on tuloutettava myös työnantajayrityksen verotuksessa.

Vuodelta 2020 toimitettavasta verotuksesta alkaen osittaisten takaisinostojen katsotaan sisältävän sekä pääomaa että tuottoa siinä suhteessa kuin säästöhenkivakuutukselle on kertynyt tuottoa. Takaisinostosta on siten vuodesta 2020 alkaen verotettavaa tuloa se osuus, joka vastaa tuoton osuutta säästövarojen käyvästä arvosta takaisinostohetkellä.

Vuodelta 2020 toimitettavasta verotuksesta alkaen säästöhenkivakuutuksesta syntyneet tappiot on mahdollista vähentää sopimuksen päättyessä kokonaan, eli silloin, kun tappio on käynyt lopulliseksi.

3.3 Edunsaajamääräyksen muutoksen ja omistusoikeuden siirtämisen verovaikutukset

Jos yrityksen hyväksi voimassa olevaa säästösumman edunsaajamääräystä muutetaan siten, että säästösumman edunsaajaksi tulee vakuutettu työntekijä, tai jos tällaisen vakuutuksen omistusoikeus siirretään vakuutetulle työntekijälle, vakuutuksella muutoshetkellä oleva takaisinostoarvo katsotaan työntekijän veronalaiseksi ansiotuloksi. Tästä tulosta työnantaja on velvollinen toimittamaan ennakonpidätyksen ja maksamaan palkan sivukulut. Kun työntekijä aikanaan saa vakuutussuorituksena säästösumman, vähennetään tuottoa laskettaessa palkaksi luetut erät. Jos kysymyksessä on edunsaajamääräyksen muuttaminen yrityksen omistajan tai tämän omaisen hyväksi, on tutkittava lisäksi aina erikseen, onko muutosta pidettävä peiteltynä osingonjakona tai vähennyskelpottomana voitonjakona.

Työnantajayritys ei ole voinut verotuksessaan vähentää alun perin yrityksen hyväksi voimassa olleen säästöhenkivakuutuksen maksuja. Edunsaajamääräyksen muutoksen yhteydessä yritys vähentää vakuutetun työntekijän palkkana pidettävän, muutoshetken takaisinostoarvon suuruisen, summan ja tulouttaa muutoshetken takaisinostoarvon vähennettynä aiemmin vähentämättömillä vakuutusmaksuilla.

Jos säästöhenkivakuutuksen edunsaajana on vakuutettu työntekijä ja työnantaja siirtää säästöhenkivakuutuksen omistusoikeuden työntekijälle, siirrosta ei aiheudu vakuutetulle veroseuraamuksia, koska vakuutusmaksut ovat jo maksettaessa tulleet huomioiduiksi työntekijän veronalaisena ansiotulona.

Säästöhenkivakuutus, jonka edunsaajana on vakuutettu työntekijä, voidaan siirtää myös uuden työnantajan omistukseen. Siirto voi tapahtua vastikkeetta tai vastiketta vastaan. Maksettu vastike on siirtäjälle veronalais-ta tuloa ja siirronsaajalle verotuksessa vähennyskelpoinen meno. Maksettua vastiketta pidetään sen tilikauden kuluna, jonka aikana vastikkeen suorittamisvelvollisuus on syntynyt. Uuden työnantajan jatkaessa vakuutusmaksujen maksamista maksut ovat samoin edellytyksin vähennyskelpoisia kuin edellisenkin työnantajan osalta.

4 KAPITALISAATIOSOPIMUKSET

Kapitalisaatiosopimus on asiakkaan ja vakuutusyhtiön välinen säästämisen- ja sijoitussopimus. Kapitalisaatiosopimus eroaa esimerkiksi henkivakuutuksista siinä, että sopimuksessa ei ole vakuutettua henkilöä, eikä henkivakuutukseen liittyvää vakuutetun henkilön riskiä. Nordea Henkivakuutuksen yrityksille tarjoama kapitalisaatiosopimus on Nordea Capital Corporate. Capital Corporate -sijoitussopimuksen puitteissa yritysasiakas voi sijoittaa kustannustehokkaasti yhden sopimuksen alla moniin erilaisiin sijoituskohteisiin. Sopimuksen mahdollinen tuotto liitetään pääomaan ja maksetaan asiakkaalle kapitalisaatiosopimuksen takaisinoston yhteydessä.

4.1 Kapitalisaatiosopimuksen tulolähde

Osakeyhtiön tai muun yhteisön tekemä kapitalisaatiosopimus kuuluu henkilökohtaisen toiminnan tai elinkeinotoiminnan tulolähteeseen. Kapitalisaatiosopimuksen tulolähde ja omaisuuslaji ratkaistaan samoilla kriteereillä kuin muidenkin sijoitusinstrumenttien. Kapitalisaatiosopimuksen tulolähde vaikuttaa muun muassa kapitalisaatiosopimuksen tuottojen jaksottamiseen ja kapitalisaatiosopimukseen tehdystä sijoituksesta syntyneen tappion vähentämiseen. Vuodelta 2020 toimitettavasta verotuksesta alkaen tulolähteiden välillä ei enää ole samanlaisia merkittäviä eroja.

Verohallinnon ohjeistuksen mukaan sijoitusinstrumenttien tulolähde ratkaistaan tiettyjen tunnusmerkkien täytymisen perusteella kokonaisuutena. Yrityksen harjoittamaa sijoittamista voidaan pitää elinkeinotoimintana, jos se on jatkuvaa, suunnitelmallista, aktiivista, taloudellisen riskin ottavaa ja voittoa tavoittelevaa. Sijoitustoiminta voi olla myös muun elinkeinotoiminnan ohella harjoitettua toimintaa, jolloin se yleensä on osa elinkeinotoiminnan tulolähteen toimintaa.

Yksittäistapauksissa voi esiintyä tilanteita, joissa arvopaperit on tarkoitettu selkeästi yhtiön passiiviseksi omaisuudeksi. Jos arvopaperit on omistettu pitkään eikä niillä käydä kauppaa, arvopaperit voidaan lukea henkilökohtaisen toiminnan tulolähteeseen.

Elinkeinotoiminnan tulolähteeseen kuuluvana voidaan tyypillisesti pitää yhtiön palveluksessa olevan henkilön palkkaus- ja eläkejärjestelyihin liittyvää kapitalisaatiosopimusta. Elinkeinotoiminnan tulolähteeseen kuuluvaa kapitalisaatiosopimusta pidetään lähtökohtaisesti elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 9 §:ssä tarkoitettuna rahoitusomaisuutena.

4.2 Kapitalisaatiosopimukseen maksetut maksut

4.2.1 Maksut, kun kapitalisaatiosopimus on henkilökohtaisen toiminnan tulolähde

Tuloverolain 29 §:n mukaan verovelvollisella on oikeus vähentää tuloistaan niiden hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuneet menot, joilla tarkoitetaan aineellisesta tai aineettomasta hyödykkeestä taikka palvelusta maksettua vastiketta. Kapitalisaatiosopimuksen maksut eivät ole tällaisia suorituksia, eivätkä siten ole edellä mainituissa tuloverolain säännöksissä tarkoitettua verotuksessa vähennyskelpoista menoa. Kun kapitalisaatiosopimuksen maksuja ei ole myöskään erikseen säädetty vähennyskelpoiseksi, maksut ovat verotuksessa vähennyskelvottomia.

4.2.2 Maksut, kun kapitalisaatiosopimus on elinkeinotoiminnan tulolähde

Elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 7 §:n mukaan elinkeinotulosta vähennyskelpoisia ovat elinkeinotoiminnassa tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuneet menot ja menetykset. Kapitalisaatiosopimuksen maksu ei ole lainkohdan tarkoittama meno, joten maksua suoritettaessa ei siten synny vähennyskelpoista menoa.

Jos kapitalisaatiosopimusta käytetään kannustin- tai sitouttamisjärjestelynä, josta syntyy palkkamenoja, näitä menoja voidaan pitää vähennyskelpoisina elinkeinoverolain 8 §:n 1 momentin 4 kohdan nojalla.

4.3 Sijoituskohteiden vaihdot kapitalisaatiosopimuksen sisällä

Sijoituskohteiden vaihdot saman kapitalisaatiosopimuksen sisällä eivät aiheuta sijoittajalle veroseuraamuksia. Tätä sovelletaan sekä henkilökohtaisen toiminnan että elinkeinotoiminnan tulolähteessä.

Kapitalisaatiosopimuksen varojen sijoituskohteiden vaihdosta voi aiheutua luovutustappioita ja menoja, jotka vähennetään kapitalisaatiosopimuksen varoista ja jotka siten pienentävät kapitalisaatiosopimukseen tehdyn sijoituksen arvoa. Tämän myötä ne myös vähentävät sijoittajan kapitalisaatiosopimuksesta saaman veronalaisen tulon määrää. Kapitalisaatiosopimuksen sijoituskohteiden vaihdosta johtuvia luovutustappioita ja menoja ei voi vähentää verovelvollisen muista tuloista.

4.4 Kapitalisaatiosopimuksen tuotto ja tuoton jaksottaminen

4.4.1 ...kun kapitalisaatiosopimus on henkilökohtaisen toiminnan tulolähde

Osakeyhtiön ja muun yhteisön henkilökohtaisen toiminnan tulolähteeseen kuuluvaan kapitalisaatiosopimukseen tehdystä sijoituksesta saatu tuotto on tuloverolaissa tarkoitettua varallisuuden kerryttämää tuloa, joten sitä pidetään verotuksessa pääomatulona.

Kapitalisaatiosopimus ei ole arvopaperi tai muutakaan sellaista omaisuutta, josta saatua tuloa määritettäessä olisi aiemmin sovellettu luovutusvoiton verotusta koskevia säännöksiä. Vuodelta 2020 toimitettavasta verotuksesta alkaen tuloverolain 45 §:n mukaan kapitalisaatiosopimuksen luovutuksesta saatua voittoa pidetään luovutusvoiton verotusta koskevien säännöksiin mukaisena luovutusvoiton, kuitenkin siten, ettei luovutusvoiton määrää laskettaessa ei sovelleta tuloverolain 46 §:n 1 momentissa tarkoitettua hankintameno-olettamaa.

Kirjanpitovelvollisen henkilön tekemän henkilökohtaiseen tulolähteen kuuluvan kapitalisaatiosopimuksen tuotto jaksotetaan tuloverolain 116 §:n mukaisesti. Kyseisen lainkohdan 1 momentin mukaan tulo, joka on saatu toiminnasta, josta verovelvollinen on kirjanpitovelvollinen, jaksotetaan elinkeinotulon verottamisesta annetun lain mukaan. Säännös soveltuu osakeyhtiön ja muun yhteisön tekemään kapitalisaatiosopimukseen, joka kuuluu yhteisön henkilökohtaisen toiminnan tulolähteeseen. Elinkeinotulon verottamisesta annetun lain mukaista jaksottamista on käsitelty seuraavassa kohdassa.

Vuodelta 2020 toimitettavasta verotuksesta alkaen niin henkilökohtaiseen kuin elinkeinotoiminnan tulolähteeseen kuuluvaan kapitalisaatiosopimuksen tuotto jaksotetaan tuloverolain 35 §:n mukaisesti. Kapitalisaatiosopimuksen perusteella maksetuista suorituksista luetaan maksuvuoden veronalaiseksi tuloksi se suhteellinen osuus suorituksesta, joka maksuhetkellä vastaa jäljellä olevan tuoton osuutta jäljellä olevasta säästömäärästä.

4.4.2 ...kun kapitalisaatiosopimus on elinkeinotoiminnan tulolähde

Elinkeinotulon verottamisesta annetun lain mukaan veronalaisia elinkeinotuloja ovat muun ohessa elinkeinon kuuluvan omaisuuden tuottamat korot ja muut tulot sekä rahoitusomaisuudesta saadut voitot. Elinkeinotoiminnan tulolähteeseen kuuluvan kapitalisaatiosopimuksen tuotto on tällä perusteella veronalaista elinkeinotuloa.

Mikäli henkilöyhtiön omistama kapitalisaatiosopimus katsottaisiin sen elinkeinotoimintaan kuuluvaksi, sopimuksen tuottoa verotettaisiin kuten henkilöyhtiön muutakin elinkeinotoiminnan tuloa. Yleishyödylliset säätiöt ja yhdistykset sekä kunnat ja seurakunnat ovat verovelvollisia vain saamastaan elinkeinotulosta ja kapitalisaatiosopimus ei yleensä kuulu niiden elinkeinotoimintaan, joten sen tuotto on tällöin kokonaisuudessaan verovapaata.

Elinkeinotulon verottamisesta annetussa laissa ei ole ollut erityissäännöksiä kapitalisaatiosopimukseen perustuvan tulon jaksottamisesta. Tulo jaksotetaan siten mainitun lain 19 §:n yleissäännöksen mukaisesti. Kyseisen lainkohdan 1 momentin mukaan tuotto on sen verovuoden tuloa, jonka aikana se on saatu rahana, saamisena tai muuna rahanarvoisena etuutena.

Kirjanpitolautakunnan (KILA 1754/2005) mukaan suositukseksi on, että kapitalisaatiosopimuksen takuusäästöosan tuotto tuloutetaan sopimuskauden aikana suoriteperusteen mukaan tilikausittain tilikauden tuloksi siinä suhteessa, kuin se niihin kohdistuu. Sijoitussidonnaisten säästöjen tuoton osuus on varovaisuuden periaatteen takia suositeltavaa kirjata vasta, kun säästösumma maksetaan sopimuksen omistajalle sopimuksen päättyessä tai takaisinostettaessa sopimus ennen sopimusajan päättymistä.

Kirjanpitolautakunta on samassa lausunnossaan katsonut, että sijoitussidonnaisen kapitalisaatiosopimuksen tuotot tuloutetaan sijoitus- ja rahoitustoiminnan tuottona sitä mukaa, kun vakuutusyhtiö on lopullisesti sitoutunut niiden suorittamiseen. Muu mahdollinen tuotto tai kulu kirjataan siinä vaiheessa, kun sijoitus päättyy.

Kirjanpitolautakunta on lausunnossaan KILA 1836/2009 katsonut, että pääomaturvaamattomalle kapitalisaatiosopimukselle maksettua tuottoa voidaan käsitellä kirjanpidollisesti tuottona siinäkin tapauksessa, että se jää pääoman arvon alenemista pienemmäksi. Tällainen tuotto tulee kirjata tilikausittain suoriteperusteisesti tuloslaskelman rahoitustuottojen alaerään "Tuotot muista pysyvien vastaavien sijoituksista".

Vuodelta 2020 toimitettavasta verotuksesta alkaen kapitalisaatiosopimukseen perustuvan tulon ja menon jaksottamiseen sovelletaan uutta elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 27 g §:ää, jonka mukaan myös niiden jaksottamiseen sovelletaan tuloverolain 35 §:ää.

4.5 Kapitalisaatiosopimuksen takaisinosto

Kapitalisaatiosopimuksen osittaiseen takaisinostoon on katsottu aiemmin sisältyvän ensin pääomaa. Tuottoja takaisinostoon sisältyy vasta viimeiseksi, kun koko pääoma eli maksettujen maksujen määrä on takaisinostettu.

Vuodelta 2020 toimitettavasta verotuksesta alkaen osittaisten takaisinostojen verotuskäytäntö muuttuu. Jatkossa osittaisten takaisinostojen katsotaan sisältävän sekä pääomaa että tuottoa siinä suhteessa, kun sopimukselle on kertynyt tuottoa. Takaisinostosta on siten jatkossa verotettavaa tuloa se osuus, joka vastaa tuoton osuutta säästövarojen käyvästä arvosta takaisinostohetkellä.

4.6 Kapitalisaatiosopimuksen arvonalentuminen

4.6.1 ...kun kapitalisaatiosopimus on henkilökohtaisen toiminnan tulolähde

Tuloverolain 29 § mukaan henkilökohtaisen toiminnan tulolähteessä vähennyskelpoisia ovat ainoastaan menot, eivät menetykset. Kapitalisaatiosopimuksesta johtuva tappio on luonteeltaan saamisen menetys eikä sitä aiemmin ole erikseen säädetty verotuksessa vähennyskelpoiseksi. Tappiota ei siten voida vähentää juoksevan tulon verotuksessa. Kapitalisaatiosopimuksesta johtuva tappio ei ole vähennyskelpoinen myöskään tuloverolain luovutustappioita koskevien säännösten mukaisesti.

Edellä mainittu koskee osakeyhtiön tai muun kirjanpitovelvollisen henkilökohtaisen toiminnan tulolähteesen kuuluvaa kapitalisaatiosopimusta. Tällaisesta kapitalisaatiosopimuksesta aiheutunut tappio on siten ollut verotuksessa vähennyskelpoton.

Vuodelta 2020 toimitettavasta verotuksesta alkaen sopimuksesta syntyneet tappiot on mahdollista vähentää sopimuksen päättyessä kokonaan, kun tappio on käynyt lopulliseksi. Tappio vähennetään sen tulolähteen tulosta, jonka varoihin kapitalisaatiosopimuksen katsotaan kuuluvan.

4.6.2 ...kun kapitalisaatiosopimus on elinkeinotoiminnan tulolähde

Elinkeinotulon verottamisesta annetun lain mukaan lopulliseksi todettu rahoitusomaisuuden arvonalentuminen on elinkeinotoiminnassa vähennyskelpoinen menetys. Mikäli kapitalisaatiosopimus on sopimuksen päättyessä tai kokonaan takaisinostettaessa tappiolla, tämä arvonalentuminen on elinkeinotoiminnassa vähennyskelpoinen menetys.

Osittaisen takaisinoston yhteydessä syntynyttä arvonalentumista ei katsota sellaiseksi lopulliseksi menetykseksi, jonka perustella yrityksellä olisi oikeus vähentää tappio elinkeinotulon verotuksessaan.

4.7 Kapitalisaatiosopimuksen käsittely taseessa

Osakeyhtiöissä ja osuuskunnissa kapitalisaatiosopimukset lasketaan yrityksen nettovarallisuuteen samojen sääntöjen mukaan kuin muutkin yrityksen tekemät sijoitukset. Kapitalisaatiosopimuksen mukainen oikeus voidaan kirjata taseeseen varallisuudeksi.

Henkilöyhtiöissä sijoitusten, kuten kapitalisaatiosopimuksen, kuulumisen elinkeinotoimintaan ratkeaa tapauskohtaisesti. Vain elinkeinotoimintaan kuuluvat varat otetaan huomioon henkilöyhtiön nettovarallisuuskäsitelmissä.